

1919'DAN 1938'E KEMALİST DEVRİM'İN BAŞARILARI (II)

Aydınlık Gazetesi, 9 Mart 2020

Yıldırım Koç

Kemalist Devrim'in 20 yıl gibi kısa bir süredeki mucizevi başarıları, devletçilik ve halkçılık temelinde gelişti.

SAĞLIKTA DEVLETÇİLİĞİN BAŞARILARI

1919 yılında ülkede koruyucu hekimlik yok gibiydi. Ordu Sağlık Bürosu'nun yapmış olduğu bir araştırmaya göre, halkın yüzde 14'ü sıtmal, yüzde 9'u frengiliydi. Bit yaygındı. 14 milyonluk nüfusun yaklaşık 3 milyonu trahomluydu. 1938 yılına gelindiğinde, ülke kendi aşı gereksinimini karşılayabiliyordu; sıtma, trahom, tifo, tifüs, frengi, kuduz, verem gibi bulaşıcı hastalıklarla etkili bir biçimde mücadele ediliyordu.

1909 yılında Osmanlı ülkesinde toplam 2656 hekim vardı; bunların 773'ü yabancı uyruklu. Ülkede yalnızca 3 devlet hastanesi, 6 belediye hastanesi, 45 özel idare hastanesi ve 32 özel, yabancı ve azınlık hastanesi vardı. Bu hastanelerde toplam 6.437 yatağın yalnızca 950'si devlet hastanelerindeydi. 1938 yılında ise Hıfzıssıhha Enstitüsü, çok sayıda devlet hastanesi ve sağlık personeliyle, koruyucu hekimlikte başarılar kazanmış, bulaşıcı hastalıklara karşı başarıyla mücadele eden bir sağlık sistemi vardı.

EĞİTİMDE DEVLETÇİLİĞİN BAŞARILARI

1919 yılında Osmanlı devletinin eğitim sistemi geri, eğitim kurumları ve kadrosu çok zayıftı; farklı öğretim sistemleri uygulanıyordu. Ayrıca, devlet okullarının yanı sıra medreselerle yabancı okullar ve azınlık okulları vardı. 1938 yılına gelindiğinde, birleştirilmiş ve çağdaş bir eğitim ve öğretim düzeni kurulmuştu. Okullaşma oranı hızla yükseliyordu. 1940 yılından itibaren kurulan Köy Enstitüleri, aydınlanma çabasını köylere taşımaya başlamıştı. Halkevleri ve Halkodaları da kentlerdeki aydınlanma mücadelesine büyük katkılarda bulunuyordu. İlkokullarda 1923/24 öğretim yılında 342 bin öğrenci vardı. Bu sayı 1945/46 öğretim yılında 1 milyon 358 bine yükselmişti. Ortaokulların öğrenci sayısı aynı dönemde 6 binden 66 bine; liselerin öğrenci sayısı 1241'den 25.515'e; üniversite ve yüksek okulların öğrenci sayısı 2914'ten 19.273'e çıkmıştı.

1919 yılında ülkede Türkçeye uygun olmayan ve çok az sayıda insanın öğrenebildiği Arap alfabesi kullanılıyordu. Bu durum, din adamlarının halk üzerindeki etkisini artırıyor, demokratik devrime direnen kesimleri güçlendiriyordu. 1938 yılında ise günümüzdeki alfabe kullanılıyordu; böylece demokratik devrime direnen kesimlerin halk üzerindeki etkisine büyük darbe indirilmişti. Yeni alfabeyi öğretmek için açılan Millet Mekteplerine yalnızca 1928/29 döneminde 403 bin yetişkin devam etti ve okuma-yazmayı öğrendi.

1919 yılında konuşulan dil çok sayıda Arapça, Farsça ve Fransızca sözcükle ve deyimle doluydu. 1938 yılında Türkçemiz sadeleşmiş ve zenginleştirilmiş, bir bilim ve uygarlık dili haline getirilmişti. Türk Dil Kurumu bu doğrultuda önemli çalışmalar sürdürüyordu.

1919 yılında kültürel mirasımız yok olma sürecindeydi. 1938 yılında başta türkülerimiz olmak üzere, halk oyunlarımız, masallarımız, geleneklerimiz kayda geçirilmiş ve geliştirilmişti. Mustafa Kemal Paşa, daha savaş devam ederken 1921 yılında Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni kurmuştu. 1938 yılına gelindiğinde, tarihimizin açığa çıkarılması ve öğrenilmesi için büyük çabalar gösteriliyordu. Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu önemli çalışmalar yapıyordu.

LAİKLİK ALANINDAKİ BAŞARILAR

1919 yılında Kuran ve ezan Arapçaydı. Bu durum, din adamlarının ayrı bir tabaka oluşturması ve halkın üzerinde önemli bir güç sahibi olmasına yol açıyordu. 1938 yılında Türkçe Kuran okunuyordu, ezan Türkçeydi; din adamlarının çoğunun demokratik devrime direnme gücü büyük ölçüde kırılmıştı.

1919 yılında belirli bölgelerde dini vakıfların geniş tarım arazileri vardı. 1938 yılında bunların hepsine devlet devrimci bir biçimde el koymuş, bir bölümünü topraksız köylüye dağıtmış, bir bölümünü devlet çiftliği haline getirmişti.

1919 yılında giyim-kuşam çağdıydı. Din adamları, bu kimliklerini ifade eden giysilerle dolaşabiliyor, halk üzerindeki etkilerini dini mekanlar dışında da sürdürebiliyorlardı. 1938 yılında çağdışı giysiler kaldırılmış, din adamlarının görevleri dışında dini giysilerle dolaşmaları yasaklanmıştı.

1919 yılında çalışma yaşamını ve toplumsal yaşamı Mecelle düzenliyordu. 1938 yılında 818 sayılı Borçlar Kanunu (R.G.22.4.1926), 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi (R.G.4.4.1926), 788 sayılı Memurin Kanunu (R.G.31.3.1926), 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (R.G.13.3.1926), 865 sayılı Ticaret Kanunu (R.G.28.6.1926), 3008 sayılı İş Kanunu (R.G.15.6.1936) ve diğer mevzuat yürürlükteydi.

ONURLU BİR MİLLET

1919 yılının insanı yorgun, yılmış, umutsuz, çaresizdi; özgüvenden yoksundu. “Etrâk-ı bî-idrâk” (“anlayışı kıt Türkler”) idi. Ülkenin okuryazar kesiminin büyük bölümü de mandacıydı; kurtuluşu ve kalkınmayı, bir başka devlete sığınmakta buluyordu. 1938 yılının insanı ise, kısa sürede yapılan büyük işlerden büyük bir özgüvenle gurur duyuyordu, geleceğe umutla ve güvenle bakıyordu.

1919 yılının Osmanlı devleti, milli demokratik devrim umutlarını yitirmişti. 1938 yılının Türkiye Cumhuriyeti, ülkenin temel ilkelerinden biri olarak “inkılapçı”lığı Anayasasına yerleştirmiş, 1945 yılında da bunu “devrimci” olarak değiştirmişti. Atatürk, kesintisiz bir devrimci süreci, arsız devrimleri savunuyordu.